

Profesor Alf Bakke laureatem Nagrody Wilhelma Leopolda Pfeila

Od roku 1963 w RFN corocznie jest przyznawana Nagroda Wilhelma Leopolda Pfeila, zarówno naukowcom, jak i praktykom za wybitne osiągnięcia w dziedzinie gospodarstwa leśnego w Europie. Laureatem Nagrody za rok 1985 został entomolog, prof. dr Alf Bakke z Norweskiego Instytutu Badań Leśnych w Ås. Uroczystość odbyła się w auli Uniwersytetu Alberta Ludwiga we Freiburgu, RFN, w dniu 22 listopada 1985 r. Profesorowi Bakkemu cenną nagrodę wręczył rektor Uniwersytetu, prof. dr V. Schupp, w obecności dziekana Wydziału Leśnego, prof. dr. P. Abetza, i burmistrza Freiburga oraz zaproszonych gości. W uzasadnieniu przyznania nagrody podano, że prof. Bakke w swoich pracach badawczych stworzył podwaliny dla rozwoju i zastosowania biotechnicznych metod ochrony lasu, które umożliwiły zwalczanie korników (*Coleoptera, Scolytidae*) bez udziału insektycydów, a przede wszystkim przy użyciu pułapek feromonowych. Zaznaczono, że wyniki prac prof. Bakkego dały znaczący impuls metodom biologicznym w europejskiej ochronie lasu.

Laureat przedstawił wykład na temat „Neue Erkenntnisse und Wege im europäischen Waldschutz”, traktujący o nowych rezultatach badań i kierunkach, jakimi powinna kroczyć europejska ochrona lasu.

Należy zaznaczyć, że wśród laureatów wspomnianej nagrody jest również nasz rodak, dr inż. Stanisław Kasprzyk z Warszawy, który otrzymał ją w 1975 r.

Małgorzata Skrzypczyńska

Sprawozdanie z działalności Sekcji Entomologii Leśnej PTE w latach 1984–1986

W okresie 1984–1986, podobnie jak w latach ubiegłych, Sekcja Entomologii Leśnej działała wspólnie z Komisją Ochrony Zasobów Leśnych Polskiego Towarzystwa Leśnego. Głównym celem działania było umocnienie współpracy praktyki z nauką, to jest współdziałania pracowników administracji lasów państwowych, zajmujących się ochroną lasu, ze specjalistami entomologii leśnej z różnych instytucji naukowych. Do realizacji tego celu co roku organizowano sympozja poświęcone istotniejszym problemom ochrony lasu w Polsce. Sympozja te były miejscem bezpośrednich kontaktów wszystkich specjalistów, którzy zaangażowali się w walce o poprawę stanu zdrowotnego i sanitarnego naszych lasów.

W 1984 r. XI Sympozjum Sekcji Entomologii Leśnej PTE i Komisji Ochrony Zasobów Leśnych PTL odbyło się w dniach od 30 IX do 2 X w Sulęczynie k. Lipusza, woj. gdańskie. Tematem sympozjum były: „Mszycy jako szkodniki i bioindykatory zmian w lasach”. Na sympozjum wygłoszono następujące referaty: Rozważania teoretyczne nad ekologiczną rolą mszyc (K. Tarwid); Właściwości biologiczne mszyc a możliwość bioindykacji (J. Piechota, M. Piechota); Przyczyny masowych pojawów mszyc, ze szczególnym uwzględnieniem struktury genetycznej ekosystemów leśnych (J. Piechota); Zmiany w składzie monoterpenów związane z tworzeniem galasów przez smrekuna zielonego (A. Miszta); Wpływ presji antropogenicznej

na mszyce nadrzewne i ich wrogów naturalnych (H. Garbarczyk); O szkodliwości owadów minujących drzewa i krzewy leśne (M. Beiger); Zarys gradacji brudnicy mniszki (*Lymantria monacha*) na terenie OZLP Gdańsk w latach 1977–1984 (A. Fudała); Strategia zwalczania szkodników wtórnych w lasach Polski (A. Kolk); Gradacja szkodników wtórnych na terenie OZLP Gdańsk w 1984 r. (A. Fudała); Szkodniki wtórne (kambio- i ksylofagi) Karkonoskiego Parku Narodowego w latach 1979–1984 (B. Końca); Generacja siostrzana cetyńca większego (*Tomicus piniperda*) (P. Lutyk); Możliwości wykorzystania w leśnictwie feromonu agregacyjnego drwalnika paskowanego (*Trypodendron lineatum*). (A. Fornal, B. Jaskulska, A. Kolk); Potrzeby i kierunki rozwoju ochrony lasu w Polsce (A. Leśniak).

W XI Sympozjum Sekcji Entomologii Leśnej uczestniczyło około 40 osób. Było to ostatnie Sympozjum naszej Sekcji dla dwojga wybitnych i niezwykle zaangażowanych specjalistów: prof. dr hab. K. Borusiewicz (Przewodnicząca Sekcji) i prof. dra hab. Z. Sierpińskiego. Wielkie osiągnięcia naukowe i zawodowe, pełne oddania sprawom ochrony lasu, stawianie zawsze na pierwszym miejscu celów społecznych i bezpośredni sposób bycia tych Dwojga powoduje, że pozostaną Oni w naszej pamięci nie tylko wybitnymi specjalistami, ale i wzorami do naśladowania.

W 1985 r. zorganizowano XII Sympozjum Sekcji na terenie Słowińskiego Parku Narodowego, w dniach 23–25 września. Tematem sympozjum był „Stan zdrowotny lasów Polski, ze szczególnym uwzględnieniem lasów liściastych, i metody jego określania”. Na sympozjum wygłoszono następujące referaty: Zagadnienie zdrowotności lasów w wielkopowierzchniowej inwentaryzacji (S. Zajączkowski); Rola owadów w zamieraniu drzewostanów dębowych w Polsce (A. Kolk); Choroby drzewostanów dębowych w OZLP Toruń (J. Podmaski); O rośliniarkach (*Symphyta*, *Hymenoptera*) żyjących na dębie (T. Hufejt); Kilka uwag na temat zamierania dębów w północno-wschodniej Polsce (A. Fudała); Patogen totalnie niszczący larwy *Cephalcia falleni* w Gorcach (J. Honowski); Zarys występowania boreczników (*Diprioninae*, *Hymenoptera*) na terenie OZLP Toruń w latach 1945–1965 (A. Fudała); Użyteczność procedur sekwencyjnych dla niektórych problemów decyzyjnych w ochronie lasu (T. Hufejt); Wpływ podszytów liściastych na faunę *Carabidae* (*Coleoptera*) (J. Szyszko), Różnorodność i stabilność zgrupowań *Carabidae* (*Coleoptera*) w drzewostanach liściastych i iglastych (A. Leśniak); Zagadnienie ochrony lasu w Słowińskim Parku Narodowym (W. Pajkert). Na sympozjum tym, w którym uczestniczyło 35 specjalistów, zebrani wybrali jednogłośnie doc. A. Leśniaka na przewodniczącego Sekcji.

W 1986 r., w dniach 13–15 X odbyło się w Marwałdzie (OZLP Olsztyn) XIII Sympozjum Sekcji Entomologii Leśnej PTE. Tematem sympozjum była: „Problematyka szkodników wtórnych w Polsce”. Wygłoszono następujące referaty: Wtórne szkodniki w świetle kilku wybranych zjawisk ekologicznych (K. Tarwid); Zagrożenie lasów Polski przez szkodniki wtórne (A. Kolk); Rola drapieżców i pasożytów w ograniczaniu liczebności szkodników wtórnych (S. Mazur); Rola kózkowatych i bogatkowatych w ekosystemach leśnych oraz ich znaczenie gospodarcze (J. Gutowski); Prognozowanie występowania, gradacji kornika drukarza (A. Fudała); Zwalczanie drwalnika paskowanego *Trypodendron lineatum* przy użyciu pułapek feromonowych (A. Fornal); Niektóre problemy ochrony lasu w OZLP Toruń w latach 1945–1986 (J. Podmaski); Wpływ szkodników wtórnych na przyspieszenie procesów zamierania jodły na terenie Gór Świętokrzyskich (K. Gądek); Rzemlik płamisty *Saperda scalaris* groźny szkodnik wtórny dębu w Polsce (J. Starzyk); Kambio- i ksylofagi drzewostanów świerkowych Karkonoskiego Parku Narodowego (B. Końca); Presja cetyńców na drzewostany sosnowe otaczające składnice drewna w Bielsku Pomorskim (D. Łęgowski); Analiza występowania cetyńców na terenie nadleśnictwa Niedźwiady w latach 1978–1984 (J. Szyszko); Zasiadlanie drzewostanów świerkowych regla górnego w Gorcach przez mrówkę ćmawą *Formica plicatena* (J. Honowski, W. Czechowski).

W sympozjum tym, wzorowo zorganizowanym przez OZLP Olsztyn, uczestniczyła rekordowa liczba specjalistów, ponad 60 osób. Dyskusja rozwinęła się wyjątkowo dobrze, zwłaszcza na

temat sposobu stosowania pułapek feromonowych i metod prognozowania cetyńca oraz możliwości włączenia zbioru cetyny do jesiennych poszukiwań szkodników sosny.

Działalność Sekcji Entomologii Leśnej oceniona została wysoko przez Zarząd Główny PTE na Zjeździe w Tleniu, jednakże autor niniejszego sprawozdania uważa, że nie można być niestety w pełni usatysfakcjonowanym, gdyż nie udało się rozwiązać tak istotnych spraw, jak:

- powstrzymanie pogłębiającego się regresu (zmniejszanie się liczby merytorycznych pracowników) w nauce związanej z ochroną lasu,

- zorganizowanie systemu stypendialnego, który by umożliwił powołanie Instytutu Ochrony Lasu, tak potrzebnego w sytuacji poważnego zagrożenia lasów,

- bezinwestycyjna poprawa prognozowania cetyńca, groźnego szkodnika sosny.

Oczywiste jest, że załatwienie powyższych spraw nie leży w kompetencji Sekcji Entomologii Leśnej czy też PTE, ale jak się wydaje można, zwłaszcza w okresie obecnej „mody” na społeczny ruch na rzecz ochrony środowiska, szerzej te sprawy sygnalizować i postulować.

Andrzej Leśniak

II Konferencja Naukowa „Mrówki w ochronie lasu” Prószków, 9–10 V 1986

Giną polskie lasy. Sytuacja jest tak zła, że przyznają to już oficjalne prognozy. Osłabione przez przemysł i długotrwałą niefrasobliwość drzewostany są niemal bezkarnie dobijane przez nie kończące się gradacje szkodników. Wraz z lasami giną rude mrówki leśne, a – jak głosi slogan popularny w kręgach ochraniarskich południowej Polski – „nic tak nie chroni lasu, jak mrówki od dra Podkówki”.

Dr inż. Tadeusz Podkówka to kierownik Stacji Terenowej ds. Wykorzystania Mrówek w Ochronie Lasu w Opolu (OZLP Katowice), a okazjonalnie gospodarz II Konferencji Naukowej na temat „Mrówki w ochronie lasu”, zorganizowanej przez katowicki Oddział Polskiego Towarzystwa Leśnego i Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Katowicach pod honorowym protektorem Prezesa PTL, prof. dra hab. Andrzeja Szujeckiego. Konferencja odbyła się 9 i 10 maja 1986 r. w Nadleśnictwach Prudnik i Prószków (OZLP Katowice). W spotkaniu uczestniczyło kilkadziesiąt osób, głównie z resortu leśnictwa, ale także reprezentanci nauki i szkolnictwa wyższego. Obecni byli goście zagraniczni z Włoch, Finlandii, RFN, NRD i Czechosłowacji (nie dotarli zapowiedziani przedstawiciele leśnictwa radzieckiego – zapewne zaważył tu termin spotkania).

Omawiane były problemy związane z zastosowaniem mrówek z grupy *Formica rufa* w ochronie lasu, jak i ochroną samych mrówek, w ciągu bowiem ostatnich dwudziestu lat liczba mrowisk w naszych lasach zmniejszyła się prawie o połowę. W Górnośląskim Okręgu Przemysłowym tempo zanikania rudych mrówek jest zastraszające. W ciągu dwunastu lat (1967–1979) w dziesięciu tamtejszych nadleśnictwach ubytek mrowisk wyniósł średnio 65% (w Nadleśnictwie Katowice – 95%!) (wg danych T. Podkówki).

Ta alarmistyczna sytuacja była przedmiotem I Konferencji (1981) i w wyniku podjętych wówczas ustaleń w katowickim Okręgowym Zarządzie Lasów Państwowych opracowano i wprowadzono w życie wieloletni program ochrony i restytucji mrówek leśnych. Mrowiska są inwentaryzowane, grodzone i okrywane sieciami (ochrona przed ptactwem), podczas prac zrębowych wokół kolonii mrówek są pozostawiane nietknięte remizy, a roje wykazujące objawy recesji zasila się poczwarkami form płciowych, pobieranymi z mrowisk odznaczających się (jeszcze) dużą vitalnością (z wystąpień B. Braczkowskiego i St. Leszczyńskiego).